

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai par lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu"

COM(2010) 618 galīgā redakcija

(2011/C 218/28)

Ziņotājs: **ADAMS kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 1. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes direktīvai par lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu"

COM(2010) 618 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 29. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 471. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 4. un 5. maijā (2011. gada 4. maija sēdē), ar 146 balsīm par, 7 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Secinājumi

1.2 Šajā atzinumā izskatāmās direktīvas izstrāde ilga vairāk nekā desmit gadus, un Komiteja atzinīgi vērtē minēto direktīvu, kas liecina par nepārprotamu soli virzībā uz prasību visā ES veikt radioaktīvo atkritumu ļoti lielā daudzuma plānotu apsaimniekošanu atbilstīgi obligātajiem standartiem.

1.3 Direktīvā liela uzmanība ir pievērsta pārredzamībai un sabiedrības līdzdalībai, un prasība, ka jāparedz gan priekšlikumu izmaksas, gan finansējums, nodrošinās svarīgu analītisku instrumentu. Pirmo reizi ES vēsturē par juridiski saistošiem un obligāti izpildāmiem kļūs starptautiski pieņemti drošības standarti. Eiropas Savienībai jāsadarbojas ar kaimiņvalstīm un tās jārosina pieņemt līdzīgus drošības standartus.

1.4 Minētās direktīvas izstrāde tomēr nav noritējusi gludi. Joprojām tiek runāts par zinātniskā pamatojuma nepietiekamību, un visiem ir skaidrs, ka grūti paredzēt, kā tālākajā nākotnē mainīsies politiskā un sociālā situācija.

1.4.1 Lai arī zinātnieku aprindās valda liela vienprātība par to, ka tehniski ir iespējams veikt apglabāšanu dziļā ģeoloģiskā glabātavā, turpinās debates par to, cik pamatotas vai atbilstīgas ir zinātniskās atziņas vairākās jomās. Nešķiet, ka šo jautājumu varētu atrisināt tā, lai visas ieinteresētās puses būtu apmierinātas. Tas ir tādēļ, ka augstas radioaktivitātes atkritumiem piemīt sevišķas īpašības, tie mijiedarbojas ar apkārtējo vidi un attiecīgajiem ģeoloģiskajiem periodiem. Pašreizējā glabāšanas kārtība nav pieņemama vidējā termiņā, un tādēļ ir attiecīgi jārikojas.

1.4.2 Turpinās spraigas un sarežģītas debates par atbilstīga drošības un riska līmeņa noteikšanu. Ko īsti nozīmē augstākās prioritātes piešķiršana cilvēku un vides drošībai? Praksē drošības demonstrēšana izpaudīsies kā kvalitatīvu un kvantitatīvu argumentu kopums, lai pēc iespējas novērstu neskaidrības saistībā ar valsts lēmumu pieņemšanu.

1.4.3 Protams, ar laiku mazinās uzticēšanās gan prognozēm par politisko un institucionālo saskaņotību, gan jebkuras apsaimniekošanas sistēmas piemērotību. Tādēļ "pasīva" drošība ir svarīgs faktors, kam jābūt pārliecinošam pat tad, ja ar laiku zūd pārskats un zināšanas par atkritumu krātuvi.

1.4.4 Tas, vai kodola šķelšanās rezultātā radusies enerģija tiks arī turpmāk iegūta un vairāk izmantota kā viens no daudzajiem dalībvalstu enerģijas avotiem, zināmā mērā ir atkarīgs no sabiedrības atbalsta un fiskālās stabilitātes.

Debates par kodolenerģijas izmantošanu vai attīstīšanu novērš uzmanību no neatliekamās un steidzamās vajadzības risināt radioaktīvo atkritumu problēmu, kas kļūst aizvien nopietnāka sevišķi tāpēc, ka pašreizējās un pastāvīgās kodolelektrostaciju ekspluatācijas izbeigšanas programmas ietekmēs problēmas mērogu. Sabiedrības attieksme ir ļoti atšķirīga dažādos ES reģionos, tomēr lielākā daļa ES iedzīvotāju uzskata, ka būtu vajadzīgs Kopienas instruments radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai. (Attieksme pret radioaktīvajiem atkritumiem. Eiropa-rometrs. 2008. gada jūnijs.)

1.5 Komiteja tādēļ mēģina konstruktīvi atspoguļot šo nevienprātību sabiedrības attieksmē un sniedz virkni attiecīgu ieteikumu, lai atbalstītu Komisiju risinājuma meklēšanā.

1.6 Ieteikumi

1.6.1 Komiteja ir paudusi virkni īpašu piezīmju, ierosmju un ieteikumu šā atzinuma 4. un 5. punktā un aicina Komisiju, Parlamentu un Padomi pilnībā ņemt to vērā. Bez tam Komiteja iesaka

— dalībvalstīs atzīt, ka direktīvas noteikumos prioritāte dota drošībai, un direktīvu steidzami un konsekventi transponēt valstu tiesību aktos, lai risinātu neatliekamo problēmu saistībā ar radioaktīvo atkritumu uzkrāšanos;

— valdībām, kodolrūpniecībai un ieinteresētajām zinātniskajām aprindām ieguldīt lielākus pūliņus, lai visai sabiedrībai sniegtu vēl sīkāku, pārredzamāku informāciju par riska novērtējumu un par radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas iespējām.

2. Ievads

2.1 Jautājums par kodoldrošību pašreiz ir ļoti aktuāls un to plaši apspriež, ņemot vērā zemestrīces un cunami ietekmi uz četriem AES Fukušima reaktoriem Ziemeļjapānā. Jautājumu par drošiem darbības apstākļiem un piesardzības pasākumiem Eiropas kodolspēkstacijās risina direktīva par kodoldrošību (skatīt 5.6. punktu) un dalībvalstu atbildīgās iestādes. Dalībvalstis 21. martā vienojās uzlabot sadarbību starp iestādēm, kuru kompetencē ir kodoldrošības jautājumi, un aicināt Eiropas Kodoldrošības jomas regulatoru grupu (ENSREG) noteikt kārtību, kādā visās ES kodolelektrostacijās veic ierosinātos stresa testus (visaptveroši riska un drošības novērtējumi). Ņemot vērā dziļās bažas, ko sabiedrība pauž sakarā ar nopietno avāriju Fukušima Daiči spēkstacijā, un ņemot vērā jautājuma steidzamību, Komiteja, lai sekmētu pārredzamību, iesaistīsies aktīvā dialogā ar pilsonisko sabiedrību par šo un citiem jautājumiem, jo īpaši aktīvi pārorientējot Eiropas Kodolenerģijas foruma darba grupu pārredzamības jautājumos, ko EESK pašreiz vada, un iesaistoties darba grupās, kuru kompetencē ir ar iespējām un riskiem saistītie jautājumi.

2.2 No tehniskās perspektīvas Fukušima avārijas sekas vēl ir pilnībā jāanalizē, jo tas tieši ietekmēs šajā atzinumā analizēto direktīvu par radioaktīvajiem atkritumiem. Tomēr, tā kā sabiedrības bažas par kodoldrošības jautājumiem ir palielinājušās (kas ir saprotams) un tā šos riskus apzinās vairāk, Komiteja uzskata, ka minētajam negadījumam var būt svarīga nozīme pašreizējās debatēs par šiem jautājumiem.

2.3 Eiropas Savienībā no 2010. gada novembra darbojas 143 kodolspēkstācijas (reaktori) 14 dalībvalstīs. Turklāt ir daudzas spēkstācijas, kas ir slēgtas, un citas kodoliekārtas, piemēram, izmantotās kodoldegvielas pārstrādes iekārtas, kuras rada radioaktīvos atkritumus. Katru gadu ES vidēji saražo 280 kubikmetrus augstas radioaktivitātes atkritumu, 3 600 tonnas izmantotās kodoldegvielas smago metālu un 5 100 kubikmetrus ilglaicīgi radioaktīvo atkritumu, attiecībā uz kuriem nepastāv apglabāšanas iespējas (Sestais operatīvais ziņojums par radioaktīvo atkritumu un izmantotās degvielas apsaimniekošanu Eiropas Savienībā (SEC(2008)2416).); turklāt aizvien vairāk rodas zemākas radioaktivitātes atkritumi, ko lielākoties noglabā ierastā veidā. Augstas radioaktivitātes atkritumiem (*High-level waste*) ir augsta radiācija, tajos ir radionuklīdi, kas ilgi saglabājas, un tie rada ievērojamu daudzumu siltuma. No visiem radioaktīvajiem atkritumiem šo atkritumu īpatsvars ir 10 %, tajos ir 99 % no visas radioaktivitātes un tie ir saistīti ar kodoldalīšanās produktiem un izmantoto kodoldegvielu.

2.4 Minētie atkritumi rodas izmantotās kodoldegvielas pārstrādes rezultātā, no izmantotās degvielas, kas paredzēta tiešai apglabāšanai, un kodolspēkstācijas ikdienas darbības un

tās slēgšanas rezultātā. Paredzēts celt vēl daudzas citas kodolspēkstācijas, dažas no tām — dalībvalstīs, kam nav iepriekšējas pieredzes kodolenerģijas ražošanas jomā. Ja radušies atkritumi, kas dažos gadījumos būs drauds daudzu gadu tūkstošu garumā, netiks apsaimniekoti un uzraudzīti, ļoti nopietni tiks apdraudēta veselība, drošība un drošums. Radioaktīvie atkritumi satur tādu elementu izotopus, kuru radioaktīvās sabrukšanas rezultātā rodas jonizējošā radiācija, kas var būt kaitīga cilvēkiem un videi.

2.5 Šajā gadsimtā pieņemtie lēmumi ietekmēs turpmākos gadsimtus. Direktīvā galvenā uzmanība pievērsta kodoldegvielas ciklā radušos atkritumu apsaimniekošanai, taču tā attiecas arī uz pētniecības, medicīnas un rūpniecības radītajiem radioaktīvajiem atkritumiem. Tā kā kodolelektrostacijās palielinājās elektroenerģijas ražošana, augstas radioaktivitātes atkritumu daudzums no 2000. gada līdz 2005. gadam palielinājās par 1,5 % gadā, un vecu spēkstaciju ekspluatācijas izbeigšanas dēļ tagad tas turpina palielināties. Aplēses liecina, ka 2004. gada beigās Eiropā tika uzglabāti 220 000 kubikmetru ilglaicīgu zemas un vidējas radioaktivitātes atkritumu, 7 000 kubikmetru augstas radioaktivitātes atkritumu un 38 000 tonnu izmantotās kodoldegvielas smago metālu. (Minētie dati nav precīzi, jo tādās pārstrādes valstīs kā Apvienotā Karaliste un Francija izmantoto kodoldegvielu, kā arī pārstrādātu plutoniju un urānu pašlaik neuzskata par kodolatkritumiem, jo izmantotā kodoldegviela ir pārstrādājams materiāls un pārstrādātu plutoniju un urānu var izmantot jaunas degvielas ražošanai.)

2.6 Pirms 54 gadiem darbību uzsāka pirmā rūpnieciskā kodolelektrostacija. Kopš tā laika tiek nepārtraukti diskutēti par atkritumu apsaimniekošanu. Vispārēja vienprātība valda par to, ka ilgtermiņa glabāšana kā pagaidu variants ir jebkura risinājuma sākums. Pašlaik Eiropas Savienībā vēl joprojām nav galīgo glabātavu augstas radioaktivitātes kodolatkritumiem, lai gan Zviedrija, Somija un Francija plāno uzsākt šādu glabātavu darbību līdz 2025. gadam. Mērķis ir projektēt un uzbūvēt iekārtas, kas, pateicoties pasīvām aizsardzības sistēmām tehnisku un stabilu ģeoloģisko norobežojumu veidā, ilgtermiņā garantē drošību un pēc kuru slēgšanas nav jāpaļaujas uz uzraudzību, cilvēka iejaukšanos vai institucionālajām pārbaudēm. Vairumā valstu nav pilnīgi izstrādātas politikas izmantotās kodoldegvielas jomā, vai arī tā nav īstenota atšķirībā no pasākumiem, kas ļauj nodrošināt drošu glabāšanu ilgākā periodā (līdz pat 100 gadiem) (Sestais operatīvais ziņojums par radioaktīvo atkritumu un izmantotās degvielas apsaimniekošanu Eiropas Savienībā (SEC(2008)2416).)

2.7 93 % Eiropas iedzīvotāju uzskata, ka radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas problēma jārisina steidzami nevis jāatstāj nākamajām paaudzēm. Lielākā daļa ES iedzīvotāju no visām dalībvalstīm ir vienprātīgi, ka Eiropas Savienībai būtu jāaskaņo standarti un jābūt tiesīgai uzraudzīt dalībvalstu praksi. (Attieksme pret radioaktīvajiem atkritumiem. Eurobarometrs. 2008. gada jūnijs.)

2.8 Spēkā esošie ES tiesību akti tiek uzskatīti par nepiemērotiem. Ar Direktīvu 2009/71/*Euratom* jau ir izveidota Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības pamatstruktūra, ko atbalsta visas ES 27 dalībvalstis, un Direktīva par radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu (COM(2010) 618) ir loģisks nākamais solis.

2.9 Katras dalībvalsts energoavotu sadalījums un izvēle attiecībā uz kodolenerģijas izmantošanu ir valstu kompetencē un netiek aplūkota direktīvā. Kodolatkritumi tomēr ir nešķirami no kodolenerģijas izmantošanas, to ir daudz, un tie var radīt nopietnu, ilgstošu apdraudējumu starptautiskā līmenī. Pat ja šodien izbeigtu kodolelektrostaciju darbību, mums būtu jārisina jau esošo atkritumu jautājums. Visu ES iedzīvotāju interesēs ir nodrošināt, ka radioaktīvos atkritumus apglabā pēc iespējas drošākā veidā. Tāda ir vispārīgā situācija, kurā Komisija ierosina direktīvu, ar ko izveido pamatstruktūru, lai nodrošinātu atbilstīgu izmantotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu.

2.10 Pēdējo reizi šo jautājumu Komiteja izskatīja 2003. gadā ⁽¹⁾ un uzsvēra, ka tas steidzami jāatrisina, ņemot vērā paplašināšanos un nozīmi, kāda ir principam, ka piesārņotājs maksā. Ierosinātā direktīva, ko aplūkoja 2003. gada atzinumā, netika apstiprināta, jo dalībvalstis uzskatīja, ka daži aspekti ir par daudz reglamentēti, un pieprasīja papildu laiku tās izskatīšanai.

3. Ierosinātās direktīvas kopsavilkums

3.1 Dalībvalstīm četru gadu ilgajā direktīvas transponēšanas periodā jāizstrādā un jāiesniedz valstu programmas, kurās būtu norādītas pašreizējās atkritumu atrašanās vietas un izklāstīti atkritumu apsaimniekošanas un apglabāšanas plāni.

3.2 Tiks izstrādāta juridiski saistoša un obligāti īstenojama pamatstruktūra, lai nodrošinātu, ka visas dalībvalstis visos izmantotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas posmos līdz pat galīgajai apglabāšanai piemēro Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) izstrādātos kopīgos standartus.

3.3 Valstu programmās iekļauj radioaktīvo atkritumu uzskaiti, plānus par atkritumu apsaimniekošanu no to rašanās līdz apglabāšanai, plānus par apglabāšanas iekārtas apsaimniekošanu pēc tās slēgšanas, pētniecības un izstrādes pasākumus, informāciju par īstenošanas termiņiem un pamatposmiem, visu to pasākumu aprakstu, kas vajadzīgi, lai īstenotu atkritumu apglabāšanas risinājumus, kā arī izmaksu novērtējumus un izvēlētas finansēšanas shēmas. Direktīvā nav noteikts viens īpašs apglabāšanas veids, kam dodama priekšroka.

3.4 Lai sabiedrībai nodrošinātu informācijas pieejamību un sabiedrības efektīvu līdzdalību gadījumos, kad tiek pieņemti lēmumi par radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas noteiktiem aspektiem, ierosinātajā direktīvā ir iekļauts pants par pārredzamību.

3.5 Dalībvalstis ziņos Komisijai par minēto prasību īstenošanu, un pēc tam Komisija iesniegs Padomei un Eiropas Parlamentam ziņojumu par sasniegto progresu. Dalībvalstis arī

aicinās starptautiska līmeņa ekspertus veikt pārskatu par valstu programmām. Par minēto pārskatu tiks arī ziņots dalībvalstīm un Komisijai.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Šajā Komitejas atzinumā runa ir pirmām kārtām par radioaktīvo atkritumu pastāvēšanas un pastāvīgas rašanās problēmu, kas ir konkrēti un steidzami jārisina. Lielākā daļa minēto atkritumu (vairāk nekā 90 %) rodas ar kodolenerģijas ražošanu saistīto pasākumu rezultātā. Lēmums par to, vai izvēlēties kodolenerģijas ražošanu un vai palielināt kodolenerģijas īpatsvaru energoavotu sadalījumā, ir katras dalībvalsts ziņā, taču atkritumu apsaimniekošanas sekas ilgtermiņā var ietekmēt citas valstis un turpmākās paaudzes.

4.2 Sabiedrības viedoklis par kodolenerģiju valstīs, kurās ir kodolelektrostacijas, tiktu būtiski ietekmēts (kļūtu pozitīvs attiecībā uz kodolenerģijas ražošanu), ja būtu garantēts drošs ilgtermiņa risinājums, kā apsaimniekot radioaktīvos atkritumus. (Attieksme pret radioaktīvajiem atkritumiem. Eurobarometrs. 2008. gada jūnijs.) Galvenie šķēršļi, kas neļauj to nodrošināt, ir ilgstošs apdraudējums, ko rada augstas radioaktivitātes atkritumi, kā arī šaubas par dziļas ģeoloģiskās apglabāšanas drošumu (vai nākamās paaudzes apzināsies ar šīm vietām saistīto risku) un nenoteiktība par citu apglabāšanas metožu īstenojamību.

4.3 Ņemot vērā, ka dažās dalībvalstīs lēni tiek īstenoti radioaktīvo atkritumu ilgtermiņa apsaimniekošanas priekšlikumi, ar ierosināto direktīvu, kuras izstrāde ilga vairākus gadus, būtu jāveicina vispusīga apsaimniekošanas programmu formulēšana dalībvalstīs. Tagad ir pieejami labu metožu piemēri, ko var izmantot kā atsauci. Ierosinātās direktīvas mērķis ir panākt, ka Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) vadībā saskaņoto standartu galveni aspekti ar ES tiesību aktu starpniecību kļūst par juridiski saistošiem un obligāti izpildāmiem. Komiteja atzīnīgi vērtē šādu pieeju.

4.4 Eiropas Savienībā jau ir spēkā svarīgi tiesību akti par atkritumiem, tostarp bīstamiem atkritumiem ⁽²⁾. Lai gan direktīvā ir skaidri teikts, ka tās pamatā nav minētie tiesību akti, bet gan cits juridiskais pamats, proti *Euratom* līguma 3. nodaļa, būtu jāizmanto izdevība, lai ierosinātās direktīvas apsvērumos apliecinātu principus, kas izriet no spēkā esošo tiesību aktu noteikumiem par bīstamiem atkritumiem.

4.5 Princips, ka piesārņotājs maksā, ir vājināts, ieviešot prasību nodrošināt, ka atkritumu apsaimniekošanas priekšlikumiem ir pietiekams un drošs finansējums un "pienācīgi tiek ņemta vērā to personu atbildība, pie kurām rodas radioaktīvie atkritumi". Tādēļ var rasties jautājums par valsts šķēršsubsidijām un līdz ar to par konkurenci enerģētikas tirgū. Šajā sakarā Komiteja iesaka direktīvā nepārprotami apstiprināt, ka atkritumu apsaimniekošanas finansējums jāveic atbilstīgi principam, ka piesārņotājs maksā (šajā gadījumā uzņēmums, kas, darbinot kodolreaktorus, rada radioaktīvos atkritumus), izņemot nepārvaramas varas apstākļus, kad varētu būt vajadzīga valsts iejaukšanās.

⁽¹⁾ OV C 133, 6.6.2003., 70. lpp.

⁽²⁾ OV L 377, 31.12.1991., 20. lpp.

4.6 Komiteja konstatē, ka šajā atzinumā izskatāmās direktīvas noteikumi attiecas vienīgi uz civilajiem radioaktīvajiem atkritumiem. Dažās valstīs ir piešķirti ievērojami resursi militāro radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai. Neapšaubāmi, ka attiecībā uz kopīgām militārajām un civilajām programmām ir jāgarantē papildu drošība, taču, tā kā ar civilo darbību nesaistītu radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai iespējams patērēt ievērojamus tehniskos un finanšu resursus, kā arī dažās dalībvalstīs pieejamo kapacitāti, jāapsver iespēja izveidot konkrētāku saikni ar izskatāmo direktīvu.

5. Īpašas piezīmes

5.1 ES direktīvās par atkritumiem⁽³⁾ ir skaidri noteikts, ka tās neattiecas uz radioaktīvajiem atkritumiem, tomēr tajās ir daudzi vērtīgi principi, kas būtu jāņem vērā. Tādēļ Komiteja uzskata, ka izskatāmās direktīvas apsvērumos būtu jāiekļauj īpaša atsauce uz direktīvu par bīstamajiem atkritumiem (91/689/EEK) un jānorāda, ka izskatāmā direktīva to papildina.

5.2 Komiteja uzskata, ka 2. pantā, kur minēta klauzula, ka direktīva neattiecas uz atļautām izplūdēm, faktiski būtu jāmin, ka direktīva attiecas uz šādām izplūdēm. Pašlaik ES līmenī nav saskaņota šādu izplūžu regulējuma, un atšķirīgo interpretāciju dēļ izplūžu jautājums vēl joprojām ir dalībvalstu strīdus objekts (piemēram, Apvienotās Karalistes un Īrijas nesaskaņas par izplūdēm Īrijas jūrā).

5.3 Komiteja vienmēr ir atbalstījusi atkritumu rašanās novēršanu — pieeja, ko aizstāv ES un kas izvirzīta par prioritāti direktīvā par atkritumiem (2006/12/EK). Tāpat kā daudzas citas nozares, kodolenerģijas ražošana būtiski palielina bīstamo atkritumu apjomu. Dalībvalstis līdz šim nav vienprātis par to, vai, ņemot vērā saimniecisko, sociālo un ekoloģisko aspektu, būs ilgtspējīga alternatīva kodolenerģijai, un tādējādi arī par to, vai neizbēgami jāturpina radīt radioaktīvos atkritumus. Lai atrisinātu šo dilemmu un tā kā vairums Komitejas locekļu atbalsta viedokli, ka kodolenerģija arī turpmāk būs nozīmīga Eiropas pārejā uz ekonomiku ar zemu CO₂ emisiju līmeni, iesakām direktīvā izvirzīt par prioritāti šādu mērķi, proti, meklēt risinājumu, kā likvidēt radioaktīvo atkritumu masu to rašanās vietā, tiklīdz ir izstrādāti labāki un ilgtspējīgi alternatīvi varianti.

5.4 Ierosinātās direktīvas 3. panta 3. punktā "apglabāšana" ir definēta kā lietotās kodoldegvielas vai radioaktīvo atkritumu

ievietošana apstiprinātā iekārtā, neparedzot iespēju tos no turienes izņemt. Komiteja atzīst, ka atšķirīgi viedokļi pastāv attiecībā uz atgriezeniskuma un atkritumu izcelšanas jautājumu. Komiteja uzskata, ka apglabāšanas koncepciju izstrādē nebūtu jāizslēdz atgriezeniskuma un atkritumu izcelšanas iespējas, taču šādā gadījumā attiecīgi jāanalizē drošības aspekti.

5.5 Ierosinātās direktīvas 4. punkta 3. punktā ir prasība radioaktīvos atkritumus apglabāt tajā dalībvalstī, kurā tie radušies, ja dalībvalstis nav noslēgušas nolīgumus par apglabāšanas iekārtu kopīgu izmantošanu vienā no tām. Komiteja iesaka, cik iespējams, izmantot šo iespēju, lai pēc iespējas efektīvāk lietotu apglabāšanas vietas, kas ir īpaši piemērotas. Komiteja atzinīgi vērtē šo nepārprotamo pieeju, kas paredz dalībvalstu radītos radioaktīvos atkritumus apsaimniekot ES robežās un iespēju attīstīt kopēju infrastruktūru. Jāpiebilst, ka tas neizslēdz iespēju izmantotās kodoldegvielas otrreizējas pārstrādes rezultātā radušos otrreizēji pārstrādātos atkritumus atgriezt atpakaļ izcelsmes valstī ārpus ES. Tomēr, lai kļiedētu šaubas, tiek ierosināts minēto aspektu īpaši minēt vai nu paskaidrojuma rakstā, vai arī apsvērumos.

5.6 Komiteja šaubās, vai programmu novērtējums, ko dalībvalstis pašas veic reizi desmit gados, un starptautiska līmeņa ekspertu pārskats (16. pants) sniedz iespēju pilnībā apkopot zināšanas un paraugpraksi. Jautājums rodas arī attiecībā uz to, vai pastāvīgi būs nodrošināta pietiekama objektivitāte, stingrība un neatkarīga analīze. Dalībvalstīm būs jāsniedz daudzi ziņojumi, tām būs jāuzņemas attiecīgās izmaksas, un Komiteja uzskata, ka noteiktā laikā būtu jāizveido uzraudzības struktūra, kuras uzdevums būtu uzraudzīt radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu ES teritorijā. Tas ļautu ne tikai uzlabot ziņošanas standartus un labu praksi, bet arī darboties kā efektīvam izmaksu dalīšanas mehānismam un palīdzēt nostiprināt direktīvu par kodoldrošību⁽⁴⁾.

5.7 Komiteja sevišķi atzinīgi vērtē Komisijas nodomu turpināt gan atbalsta sniegšanu pētījumiem par radioaktīvo atkritumu ģeoloģisko apglabāšanu, gan pētnieciskās darbības koordinēšanu visā ES. Komiteja uzsver, ka minētās programmas būtu atbilstīgi un plaši jāpopularizē, un aicina dalībvalstis izskatīt šo jautājumu savās valsts pētniecības programmās un kopīgos pētījumos Komisijas pētniecības un izstrādes programmu ietvaros.

Briselē, 2011. gada 4. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽³⁾ OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.

⁽⁴⁾ OV L 172, 2.7.2009., 18. lpp.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma

Nodaļas atzinumu grozīja ar šādu pilnsapulces pieņemtu grozījumu, kurš tomēr ieguva tikai vienu ceturtdaļu nodoto balsu.

5.5. punkts

“Ierosinātās direktīvas 4. punkta 3. punktā ir prasība radioaktīvos atkritumus apglabāt tajā dalībvalstī, kurā tie radušies, ja dalībvalstis nav noslēgušas nolīgumus par apglabāšanas iekārtu izmantošanu vienā no tām. Komiteja atzinīgi vērtē šo nepārprotamo pieeju, kas paredz dalībvalstu radītos radioaktīvos atkritumus apsaimniekot ES robežās un iespēju attīstīt kopēju infrastruktūru. Jāpiebilst, ka tas neizslēdz iespēju izmantotās kodoldegvielas otrreizējās pārstrādes rezultātā radušos otrreizēji pārstrādātos atkritumus atgriezt atpakaļ izcelsmes valstī ārpus ES. Tomēr, lai kļiedētu šaubas, tiek ierosināts minēto aspektu īpaši minēt vai nu paskaidrojuma rakstā, vai arī apsvērumos.”

Balsošanas rezultāti

Par: 67
Pret: 57
Atturas: 26
